

Ваша сину ризу з плоч, як станин,
да комсомольцау і аспіранту аб хад-
анаме.

Нехт празничае:
— Бяры, хлопця, салаг, ды кроў у ш-
на стох!

Дружяга комсомольская казбля з ні-
скім хлопцям пах рукі песньні, адрывам
старата сьвету* бабэра протчала з ча-
пляя з сьвінятыя дню заведзі—Стальм-
скі народны дом*.

Зьм. Паваротні

Адмірае

КРАПІВА

Дабярэмся і да неба.

Бог высокі, бог далёкі,
Напрыстунім, страшны бог!
Ты залез ах на абломі,
Най дайся ці ніхто не мог.
Ахвациа на могуць вочы
Надварны твой палац.
Аттары і ў дзень, і ў вочы
Там, на тугнучы, гарад.

Хор шылаў там ад ранку
І да ранку аж грывіць.
Харушні в мячом лл гаву.
Як ужоным сцідзі.
А вуз там, у кутку неба,
Куча топчача святых—
Як якая дзе патрэба,
Пасылалі туды іх.
І жылі сабе на небе
Ты блз пачына, без плапот,
Ты на думаш аб хлебе,
На леш над працай нот.

Чалавек-жа пазывае
Найкай працай тут аж
І ў жыцці свім страчае
Забуды гора, ды блду.
Але ў муках і блз хлеба
Не захочам жыць мы век—
Дабярэцца і да неба
Разаваны чалавек.
Дасць святых ён на гарахі
І айдзям дасць на чай,
Будзе і блз там падохі,
Ды і ты, брат, выбачай:
Мушкі, трохі дакладна
І табе папрацаваць.

Бо застанім мы, як сапеца,
Новы сьвет нам будаваць;
Не пайх пабе пасадзім
Ды патрабуем палог,
Вось тады мы і паглядзім,
Што за плушка стары бог.

Ды глядзі, каб сабатажам
Не займаўся, а то мы
Тас, як баб, табе пакажам
Шлах—дарогу да турмы.

Гані мешалкай.

Вось вадохрышча ўжо ідэс,
Ужо прыбліжэцца.—
Поп талкуе з панадзей
Ды абліжэцца.
Скора ў вёсцы, дзе ні глянэ,
Пойдзе вуліцай
Валасцкі та адань
Пакаўгуліцца.

Пойдзе ён «па калідзе»,
Зеліпаўчы,
На «срданскай» на вадзе,
Зарабляючы,
Са старымі за кускі
Будзе лалцца
(Добра—тут багшанікі не
мешаюцца).

Рэлігія—ёсць род ду-
хоўнай сілухі, у якой
рабы капіталу топяць
свой чалавечы воб-
лік, свае патраба-
ваньні на колькі-не-
будзь дастойнае ча-
лавечае жыццё.

ЛЕНІН.

Па-разумнаму, ды па-новаму

Вечар „спартыўнага сьмеху“.

І Бег у мяшкох.

Гульня падзяляецца на дзве роўныя
партыі, побач адна і другі, у кожнай пар-
тыі стаяць патыліцай адна да другога. Выгу-
львае адзін з мяшкоў. Дабіваюцца да вызначана-
га месца, вяртаюцца назад, і радовіць мяшкоў
наступнаму. Выгульвае партыя, якая хутчэй
прайграе патрабаванне.

Бег у двайх на двух нагах.

Становіцца патыліца адна і адна, над-
трымліваюць адна прама, другі лаву пагу
рукамі і багуды.

Бег сначанімі.

На падлозе, на працягу ўсяго шляху па
прыказнай лініі, кладуць кілі пі вузкіх стужач-
кі з белай пазатна на адвольнай адна ад
другога адлегласці (прыблізна на два крокі).
Па сцягу па шэрагу рыхтуюцца ўдзі пры-
чынае бег права-флігавы, і калі ён дасі-
гае канца, бліжэй паступіць. Бегучы пачы-
наюць так, каб толькі адна раз дасігнуць
на пачатку падлогі ў кожным прасторы наміж
кілі і стужачкамі. Адлегласць на больш
50 крокаў.

Удвайх на трох нагах.

Гульня падзяляецца на партыі (дзеш, калі
яны складзены з людзей аднаго полу) і ста-
новіцца ў шэрагу адна і другі бокі: спач-
чы на правы бок аблімае сваёй левай рукою
шчы таварыша, а той, у сваю чаргу, аблімае
яго левую сваёй правай рукою.

Потым, дз ступіць і вышэй казен лаву
пагу стаячага з правага боку звышваюць з
правай нагой стаячага з левага боку, так што
дзале звышваюць лагі прыстаўляюць як-бы
адну. Па сцягу партыі багуды да вызначанага
месца. Адлегласць павінна быць на больш
10 крокаў.

Пластуны.

Гульня кладуць рукі на падлогу і пачы-
наюцца па ўсю даўжыню пласту. Па падлозе
шляху яны ідуць на руках уперад, цыгучы
ногі па падлозе.

Малюні аб нараджэнні Хрыста.

Організоўвайце гульні на сьнягу!

Салка

Гульня адбываецца на ільду, дзеш яе
праводзіць на каньках. Кожны удзель-
нік гульні мае кілі з загнутым канцом і
кавалак дрэва альбо мячы. Адін з гу-
льняўчых падбіць мячы на ільду так, каб
ён завапіў чым-небудзь мячы. Калі яму
гэта ўдасца, дык падбіць той, чый мяч
яму ўдасца «пасаліць».

Віліяны.

Граючыя падзяляюцца на 2 партыі.
Кожная з партыяў будзе сабе з сьнегу
вільяна, прычым галава прыстаўляецца
асобна і падрыхтоўваецца некалькі разоў.
Сутнасць гульні зьбіваецца ў тым, каб
збіць галаву ў вільяна. Партыі ўста-
вляюцца чым яны будуць збіваць галавы:
ільдынкамі, альбо сьнежкімі; скозькі збіць
галоў і на якую адлегласць. Апошнія
адбываюцца рыскай.

Гульня лічыцца выгулянай той парты-
яй, якой ўдасца хутчэй збіць вільяна-
вую колькасць галоў. Замест вільянаў
галавы, ставіцца панам, і так да таго ча-
су, пакуль ня будуць збіты ўсе.

Паміж двух цытадэляў.

Удзельнікі гульні падзяляюцца на
дзве партыі. Пала падзяляецца на дзве
часткі рыскай. Кожная партыя будзе на
сваёй палове цытадэль з адным уваходам
(ваду). Партыяй кіруе абраны кіраўнік.
Гульня пачынаецца ў тым, каб пера-
цігнуць праз рыску і цытадэль у палон
праціўніка і засадзіць у цытадэль, дзе
палонныя сядзіць да таго часу, пакуль
іх ня выпрацаюць.

Правілы.

- 1) Захоплены гулец можа выпрацаваць
да таго часу, пакуль ня будзе пасажаны
у цытадэль.
- 2) Палонны вызваляецца, калі да яго
дасягнуць гулец сваёй партыі, якому
удалася дайсці да цытадэлі і ня быць
туды ўштурхнутым.
- 3) Выручаны гулец павінен зьявіцца
на сваю палову поля гульні, і пакуль ён
туды ня дойдзе, яго нельга чапаць, але
ён ня мае права ў гэты час прымаць
удзел у барадбе.
- 4) Гульнячыя могуць пераходзіць мяжу
з мятай выпрацаваць палонных альбо даш-
магчы таварышу, якога цыгучы у цыта-
дэль, але набаранецца цыгучы у сваю
цытадэль праціўніка, знаходзячыся на яго
тэрыторыі.

Дасе сьляпых.

Дз гульцоў—ах 10 да 25 чалавек. Гуль-
цы, узяўшыся за рукі, становіцца ў кола,
станіць адна; лавым вільяным на спрэжну
кола звышваюць вочы. Адзін з іх лавым
сцьвістак (кіі звышваюць), у які апові на па-
тывае: „дэ ты“—сцьвістак, а другі на готаму
гуку старонца яго заапівае. Калі яму ўдасца
удасца, дык яны мяняюцца ролямі, а калі і
гэты лавіць, дык на іх месца выходзіць дру-
гі пара.

Сьляпы шэраг.

На прыказнай лініі становіцца ў шэраг
з азначанымі пачына гульцы.

Па ўмоўнаму сцягу, са сьляпамі кілі
пагу мушкі, яны пачынаюць рух у такт му-
шкі і стараюцца прымаць кірунак да мэты.
У гэсе маршу гульцы в мотай «не пацякуцца»
выпачкаюць уперад рукі; на канале «стой»
гульцы сьляпыя; той хто будзе ў гэты час
станіць бліжэй да мэты лічыцца пераможцам і
адрываецца прыз.

Часам гэта спаробніцтва некалькі зьмя-
няюць. Дз прыказнай лініі стаяць хор пі ігра-
чы на балалайцы, гітары, мадэліне і г. д.
Па падлозе шыку хор пачынае сьляпаць
пі музыканти іграць; удзельнікі ў спаробні-
цтве пачынаюць рухуцца ў бок сьляпачых пі
іграчых, стараючыся па слуху дайсьці да
мэты. Але сьляпачы пі музыканти, прадо-
жучы сьляпаць пі іграць, выпрачкітаюць ад-
ходзіць у бок ад мэты пі пачынаюць кірунак
векальні ралю. Гульцы па слуху трымаюцца
кірунаку, нахалі ўхвалічыся ад прыказнай
лініі.

Цыгні ў кола. (Месца для гульні—ва-
лікі лакой).

На падлозе (выходзіць кроўца некаль-
кае кола. Гульцы, трымаючыся за рукі, стаю-
чы на валах яго, твараюць у спрэжну. Па па-
длозе шыкаюць усе гульцы стараюцца пры-
мушці сваіх суседзін ступіць у кола, хоп-бы
адной нагой.

Уступішы ў кола выходзіць у гульні. Ка-
лі толькі ваступішы гульцоў не халас, каб
заваліць гэта кола, дык вышавуць у гульні
ваступішы і гульцы пачынаюцца панава.

ЗАМЕСТ П'ЯНАГА КАЛЯДНАГА „БАРА-
РАЕ, ЦІКАВАЕ ВАСЕЛЬЕ. ХАЙ ПАПЬ
„РАЖДЗЯСТВО ТВАЁ, ХРЫСЬЦЕ БОН-
ТАЛЬНІ ПАД ЗЫЧНЫЯ ГУКІ ГАРМОНІ-
МОЛЬСКІ“Хатнія гульні
Згубленае імя.

Усе ўдзельнікі гульні дзяліцца на па-
ры (халасец з лавучыняй) і сядзіцца ў
кола; адзін з іх на мае сабе пары, і по-
бач з ім—вольнае месца. Кожны іграч
мняецца імен са сваім суседзям у пары.

Іграч, які ах мае пары, выкаівае, чый
небудзь імя з прысутных; „гаспадар“ вы-
каівае імя ў лавы момант перамя-
шчэцца на свабоднае месца і зноў мя-
няецца імен са сваім новым суседзям. Той,
хто вастаўся блз пары, выкаівае наступ-
нага і готак дзель. Праз некалькі хвілін
гульні імя зусім згубаецца і ніхт нельга
адгадаць, хто выйдзе, калі назавець сваё
імя.

Багаты выбар.

Гульцы дзяліцца на дзве партыі—
халасец і лавучыня. Адна партыя пачынае
памяшчальна, другая-ж сядзіцца ў ша-
рэнку, маючы каля сабе вольнае месца.
Потым кожны з тых, што ваставаліся ў
палон, на ўзаемнаму дагавору выбірае са-
бе каго-небудзь з процілеглай партыі.

Гульцы зьбіваюцца ў тым, каб адга-
даць, хто каго выбаў. Дз гэтага гуль-
цы з тае партыі, якая пачынала пакой,
прыходзіць і на чарзе сядзіцца на адно
з вольных месц. Калі ён адгадаў, дык і
вастаецца сядзець там да канца гульні.
Калі-ж ён сеў не на свай месца, дык яго
«прэсьвітэаюць», усьлед за ім выходзіць
другі гулец і так да апошняга. Не адга-
даўшыя ад першага разу, калі да іх да-
ходзіць чарга, спрабуюць адгадаць другі
раз свай месца. Калі ўсе адгадалі сваё
месца, тады партыі мяняюцца сваімі ро-
лямі.

Не зьявай!

Усе гульцы сядзіцца ў кола, у спрэ-
жне якога становіцца вадзачы. На капе-
лях аднаго з удзельнікаў гульні лажыць
хустка. Суседзі яго з абудных бакоў ста-
раюцца гэту хустку ўзяць сабе на казені.
Вадзачы-ж у гэты момант, калі ўтвараец-
ца гэта перадача, кінецца захапіць руку
разам з хусткай. Захоп рукі блз хусткі,
або хусткі без адначасовага захопу рукі
лічыцца. Злоўжыны з хусткай робіцца
вадзачым.

Чытальнія.

Бязбожніца.

У бабкі Сьветлавічы ў хатні, куды не па-
вернецца, усьлед пачы і абраны ўвапрасі.
Кожнаму абраву свай месца адвядзена: у
чырвоным вуглу Сьвет руку нахалі, на бакоў
свят-ля порстамі нагараюць.

Глядзі, Сьветлавіца, не грашны!
Ну і аз пасля гэтага бога не бавіцца?
Бавіцца бабка бога,—вой, як баіцца!
Устрашана, калі пачуе блыжню ў
парке, як ваче мукі адзіна перабіраць.

Што пі мука—дрымкі праймаць.
У жах перабіраць мукі, ды хоць-бы толь-
кі на тым сьнясе, а то і на готым чэрні сьня-
се не давалі.

Чарні горш за татарыня—шурмбурж-
нычка.

На людях яшчэ туды-сюды, абавіваюцца
трохі, а толькі халішчы Сьветлавічы ахутае
перва, і возмунца роўна шукі вырабляць:
то ў дымперы кіпючых пачуць драваць, то
на гары гаршкімі і кошыкамі пачуць кідаць.

Ші жыла, пі нёртве лажыць бабка на по-
чы, лажыць і гудзі „свят-свят“ па-малень-
ку шаліць, шнорчаць, так на „свят-свят“
і вясце.

Усе бады ў тым, што адла адзіночка баб-
ка ў хатні жыла.

З усе радзі толькі і ваставаліся ў жылах
адна лавучыня Токлячка.

Жыла Токлячка ў горадзе, на фебрыні,
гэты ў рады і ў вёску выгала.

І лавалі торці бабук, так лавалі,—
лаваць кірчкі так нельга. Пауісала ўвучы
з сь і паскордзілася ва чарней.

А Токлячка—бух: «Мабіць рабіць табе
яма чаго, калі розныя брэмды ў галаву
барэш».

Паматала, паматала галавою бабка і...
— Бог у табылі.

На лавалі прыхала Токлячка. Павесіла-
за бабка.

Почуў што-небудзь зашэптае, бабка з пе-
чы—„свят, свят“... Токлячка з палатах-
га-га-га».

СКАРЫСТАЙ Г

Каліды для вясковай моладзі
гэтыя дні моладз мае больш, як
мольскім ячэйнам трэба паклапаці-
кава, вясела і разумна.

П'яным вачоркам, «баранам»,
лададзю суседзіяй вёскі мы паві
самольскую вачорку, разумныя зы-
ялу, які можа ўнесці ў калядную

Для культурна-масавай працы
ступуня літаратуры: Крапіва—«Біб-
кач—Пра папоў, пра паноў, пра
зборнікі «Комсамольскі вачоркі»;

Усе гэтыя кніжкі можна набы

— Усемагутны наш, калі
сына.
— Ідзі ты к богу з нарад-
жаўтурамі пахне...

Комсамольскі гумар.
Япрук і бог.

Цімошка прыстаў да маткі:
— Мама, хіба трэба «выгнаць» япрук
з халічэка?

— Ды на трэба, бог з ім.
— Ну, калі бог з ім, дык лаву з
сумна, кожа і дагаварыцца аб ім.

Новзе ў старым.
— Сьжажэ, калі ласка, як павідава-
на гэта царква?

— Каюб імя тав. ігнацёўскага.
— «Антырэлігійны».

— І на зорчым табе, Васка, у царк-
вахціці!

— Ды, дадзібог-жа, я не халічу
— Халішч. Як толькі ўвайшоў з, ды
ерваў дабе паўнажы каля вобраза Іс-
козы.

Правядзем мы калядныя дні.

НА“, „КАТА“, ПАНАЖОЎШЧЫНЫ—БАДЗЕ-
У АПУСЬЦЕЛЫХ ЦЭРКВАХ СЫПЯВАОЎ
А“; МОЛАДЗЬ У КЛЮБЕ, У ХАЦЕ-ЧЫ-
ГУ І ЦЫМБАЛАУ—ЗАЦЯГНЕ СВАЮ КОМСА-
Ю ПЕСЬНЮ.

ЭТЫ МАТАР'ЯЛ

І—гэта час адпачынку ад працы. У
зай вольнага часу. Вясковым комса-
ца, каб гэты час быў скарыстаны ці-

бойнам моладзі аднае вёскі з мо-
ны проціпаставіць сваю, новую, ком-
ам, катанні з гор і г. д.
мы даём шэраг выбранага матар'-
вячорку жыццё і зацікаўленасць.
у калдныя дні раім скарыстаць на-
і зборнік вершаў «Краліва»; Дзяр-
а сляні бадакоў; 3. Паваротны—
арас Гушча—«У шыхай вадзе».
д у кнігарнях беладзяржавы.

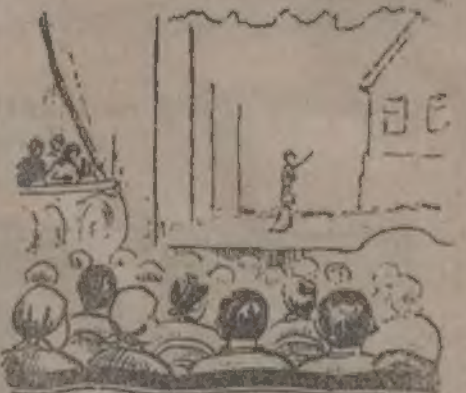

ла ска, узглядзе на нараджэнне
сэннем. Тут для нашага брата

Загадкі.

1. Што стаіць у сярэдзіне вогні?
  2. Дзе варыць саладзей за ўсё?
  3. Якія зубы не кусаюцца?
  4. Што будзе заўтра, а было учора?
  5. Янола дэсць гусей, аднаго застра-
лілі. Моляць застрэлі?
  6. Адзін дзед, два бацькі, два сыны, адзін
уяў, кожны ўсё?
  7. У якім годзе людзі алі больш звычай-
нага?
  8. Які ланцуг ніхто не можа падняць?
  9. Сын майго бацькі, а мне не брат.
Хто гэта такі?
  10. Што ў СССР стаіць на самым алош-
ным месцы, на Францыі — на Другім, у
Аўстрыі — на п'ятым, а ў Румыніі — на
першым?
- Адгадкі: 1. Літара „а“. 2. На аязыку. 3.
Зубы грэбня. 4. Сніны. 5. Застаўся
адзін астраляны. 6. Трое. 7. У вяс-
ношым. 8. Георгій ланцуг. 9. Я сам.
10. Літара „р“.

Усёго толькі і вясёла Скажыце, што
два разы перахрысціліся і разам у на-
родна дэхаты пачыналіся.
Уважана ў хату, перахрысціліся:
— Бог міласці праслаў... А малое пра-
падылі?
— Прападылі.
Глянула бабка на жанкі, глянула на
сцяны—так і ахнула.
— Толькі, бясстрашныя большыя тасі. Ча-
му гэта ты сьвятыя абразы жанкі сьвякры-
вазы?
— А чаго-ж ім бав дзела стаіць?
Сьцяноўка чую ў абырках на кінулася.
— Пяроў пабо бог, ой пакароў, уучы!
— Хай кароў.
— Хай?.. Ох, Токлячка, Токлячка..
Здымнулася бабка пид у Міколы-Угодні-
ка, сьверла малое в пуснаў Сьвасі і кожнага
паставіла на сьня месца.
Сьцяноўка іскіла, Сьцяноўка хрысцілі-
ла, а Токлячка нахрысціла са сьнеку.
Памоліла бабка, на абразам галіно.
— Заўваж!—Ох, і сама сабо адкажа:
— Заўваж!.. І пноў давай маліцца!
Ад паклоў сьціла ома, ад прыкоў рукі
ломіла, ад малітваў губы не расчыніла.
Малое апрацяла аблічча, да вайкоў
дрова вырастае яго. Заніла Токлячка ў
хату бабі сьцяноўка кірытка, невялічка
іно, а маліціну.
Пусціла вяртатка расточак, з расточка
газілку, і выраста радзунка.
— Ці пазарна пноў маліцца муні?
Говіла бабка думі сьцяноўка в галазі,
а думі, як муні асцява, і вайліліна, жу-
жаці і дужжыны.
— А можа і праўду Токлячка гаворыць?
Зьбілася бабка са шлаху, пракладвала
важкі верай, і ў такі бурлом забудзілася.
Усё старэца думу запырнула на „бог ёсьці“,
а ўважыла шлаху сьцяноўка „бога няма“.
Ліска слова, в пуснаў анушчана, пла-
на, малі думай у галазі дзяці.
Думала, думала бабка, на ўсё сьвятых
рознам раскідала і да таго думала, што
жыццё свайму на рада ставі.

У клубе.

Народны анэkdот Ці была ў папа га- лава, ці не?

Раз адзін чалавек пасеву жыта на
паліцы. Жыта не урадзіла. На другую
вясну прыехаў чалавек ды пасеву грэч-
ку—і грэчка не ўрадзіла. Стаў ён і га-
дае: што гэта за месца такое, што нішто
ня родзіць. От ён пасеву солі—і соль ня
вырасла. Раз прыходзіць ён на паліцу
і ўгледзеў сьляды мядзьведзя і кажа, што
гэта казюлька пераходзіць, таму нішто і
ня родзіць. От яны назвалі папа, каб ён
адправіў малебен. Поп, едучы, ўгледзеў
гняздо мядзьведзя, павяў людзей і кажа:
«Гэта таа казюлька, што пераходзіць
прав поле. Забіць яе треба! Дзеце, бе-
це!»—Ніхто ня хоча. І палез сам поп у
дупла, толькі ўніз галавою. Прылез да
самага мядзьведзя, а мядзьведзь узяў ды
папу галаву адкусіў. Ждучы людзі папа
тас, ждучы другі—няма іх папа. Стаіў
што цягнуць за ногі а дупла, выцігнулі,
вірнулі,—ажно няма ў папа галавы. А
ны кажуць, што казюлька адкусіла, а
другі кажуць, што ён гэтае прыехаў а
дому.

От яны паспорылі ды пабіліся. Па-
пай пытацца ў фурыана, які вёз папа.
Хурман кажа: «Я хоць вёз, ды ня ведаю,
яе ён быў, але, адвёзца без галавы, а
можа і в галавою. Папытайцеся ў най-
нічкі: яна ведае, яна учора часала яму
косы». Папай, пытаюць: ці ня вёдзеці
ты, ці была ў папа галава? Яна кажа:
«Я хоць часала яму косы, але забы-
лася».

Так папы мужыкі ўсё пытаці ды пы-
таці, а толку не дэбалі: ці была ў па-
па галава, ці не? Так і застаўся ня ве-
даючы.

Урэшце, дадумалася:
— Дай-жа рахунаю, ёсьці бог ці няма.
Выбрала хліпку, малі Токлячка а хаты
пшла, памалілася, ды як хіткае ў твар
Сьвасі.
Харкнула, ад страху на падлогу седа,
ногі адкінула; сьціла, вочы рукою зачыніла,
чэкае вост-вост стукне гром і пакароў яе.
Чула яна, ды ня раз,—і у парыве ў па-
руччыхх, чула і ад людзей гротатных чы-
тавак, як губіць бог арыцкаў агніх нябосным.
Ніхай загіне і яна, ужо дзят муні-
кувала ў аду, чым гора на анікі.
Прысхудоўваціла бабка да грому і аічога
ня чуе. Толькі чуе, як у коніне жопер паставі-
лае. Галдзіць в паз рукі на маланку—і ня ба-
чыць яе, толькі сьвасі зайчыкам укалася на
падлогу.
Пачкала, бабка, пачкала, падылася в
падлогу, на Сьвасі глянуць асцяваціліся: яа
твары Сьвасі яшчэ пляном распылаваціла.
Унілася яна паліламі ў вазасы і вярнула:
— Што-ж я, пракратан, нарабіла!
Выверла Сьвасі ліз, кінулася на казані, і
алнай паклоны азілавіла.
Жорыць паклон за паклонам, а ў галазі
сньдруе:
— Каб бог быў, аніж-б сьцяноўка бы.
І пноў бабка бога на році.
Зняла Сьцяноўка Сьвасі а бажнім, пноў
в паз сьцяноўка дастала... і ў Сьвасі замест на-
чэй—больш аліны.
Пн, думае бабка, апыер ня сьцяноўка, за
прастаго..
Нічога ая чувае. Пасьмялася Сьцяноўка:
— Унь што!
Ды сакрэба а дошні ўсёго бога, а потым
і за другіх увілася.
Уважла Токлячка ў хату, аглянулася,—ні
яо да чужых палала: голыя сьцены, на стаіе
касьцір дошка.
— Бабкі..
Сабрала Сьцяноўка кошкі ды пад пачка
заправаціла.
— Ціпер і я, Токлячка, бажыніца!
Міх. Воўнаў.

Фізычныя фокусы.

Сухі вадалаз.
Для пабудовы гэтага фокусу треба
ўзяць нізкую шырокую пробку і ўмаца-
ваць на ёй невялікую (сантыметры ў 2-3)
фігурку чалавека (выразаць а картону і
прыкалоць булаўкаю). Потым узяць вялі-
кую шэліную банку, напоўніць яе вадой
і пусціць туды пробку з фігуркай. На-
рэшце, прыгатаваць звычайную шэліну.
Скочыўшы ўсе гэтыя прыгатаваньні,
фокуснік гаворыць, што вадалаз будзе
анушчацца ў вадз, а з вадзі заўжды вы-
ходзіць сухім. Для паднярджэння гэтых
слоў вадалаз накрываюць шэлінкаю, акую
анушчаюць на дно банкі. Вадалаз разам
са шэлінкаю анушчаецца пад вадз. Ка-
лі-ж шэліну вымаюць назва, вадалаз
таксама выскачвае, пры чым будзе ўсім
сухім.
Таумачыцца гэты фокус тым, што ў
шэліцы анушчаюцца паветра. Калі шэлі-
ку анушчаюць у вадз уверх лям, вадз
у не ўвайдзі і ня можа, таму што не ня
пшчае паветра. З гэтай прычыны пап-
роўва фігурка вадалаза застаецца сухой.
Паветра, як усе цэлы, займае месца і пры
анушчэнні шэліны ў вадз рухаецца раз-
ам з ёю, выціскаючы вадз.

Ліпкая шэлінка.
Вазьмеце шэлінку з вадзю, узьвесьце
з ёй на стол і прыткіце шэлінку да сто-
лі, абавязчыўшы прысутным, што пасыл
некастрых падрыхтаваньняў вы прыму-
це шэлінку прылінуць да столі.
Потым вы просіце каго-нібудзь з пры-
сутных узяць тоўстую палку (прырыхта-
ваваю загада), столічы на падлогу, увер-
ціся ле капцом у дно шэліны і, такім
чынам, надтрымаць яе.
Калі такі ахвотнік знойдзецца і аробіць
тое, што вы ад яго прасілі, зьвесьце са
стала і адвесьце яго ў бок.
Падрыхтаўшы, што вы на хвілінку
павінны ахіліцца, каб аробіць патрэбна
для фокусу падрыхтаваньняў, выходзіце ў
другі пакой.
Праходзіць некалькі хвілін—вас няма,
прысутныя ідуць за вамі, а той, хто
трымае шэлінку палкаю, ніяк ня можа
аддзіці, бо вадз паліецца на яго.
Калі прысутныя аразумеюць, у чым
справа—будзе шпат рогату, бо той, хто
трымае шэлінку, будзе стаць у небя-
спечным становішчы да таго часу, пакуль
хто-небудзь не дапаможа яму дастаць
шэлінку з вадзі.

Што треба для паказаньня.
1. Шэлінка з вадзю.
2. Тоўстая палка.
3. Стол.

Хэмічныя фокусы.
Цудоўнае ператварэньне жалезных
цвякоў у модныя.
Вазьмеце расчына моднага кунароў, які
гатуецца такі на 1/2 літра вады распушчаю
100 грам моднага кунароў. Робіцца гэта за-
гада. Потым паставіць на краі стала дзьве
шэліны так, каб галачком было відаць, і са-
ліны і іх да садовы моднага кунароў. Тым
часам ліхай вы аномлія раздзю прысутным
выціліні жалезныя цвякі для агляду. Цвякі
баруцца палка. На мору таго, як павілі ад
галавой будучь зварочвацца, вы кідаеце іх у
шэліну з модным кунароў. Праз 5-10 хві-
лін вы казыліна ліжычка імываеце іх і
аспырожае высушчае араную паперу і
перадзе галачком для агляду ўжо модныя
цвякі. Парыёе казачым ушчы цвякі на па-
мні.

Што адбылося з цвякім? Ён пакрыўся
модлю, акую ён нійскаў з моднага кунароў,
а частка жалеза з цвякі выйшла і аніла
месца моці ў модным кунароў.
Гэты рэакцыя карыстаюцца ў тэхнім,
калі хочучь амыдзіць модз а ахі-небудзь
раствораў. Вядома, модз ня пшчы не ліжыць
тоўстым пластам і ка лёгка саскабці.

Атрыманьне «жэртвеннага агня».
Вазьмеце грамаў 5-8 крышталікаў марган-
цава-ніслага казі (продацца ў аптэм, на
«марганцава»), распыні іх на талерачку і
паддзіно крыху сьцяноўка каву і мінайно да
да атрымаліся казым. Вазьмеце шпат тэтай
каштыцы і імаліла на другую талерачку, а
вверху пакладзеце толькі сухіх тросачак, ра-
скалаў іх у выглядзе настра.

Пановаму.
Нашта скажа абармоту
І ў ачы ўжо вадзельце.
Янка сьлухаў—не адваўся,
Хоча круціў вяртэлю паном,
Бо ў чыроных бы сьцяноўка
І в законам і в паром.
Не пазоў ён в бацькам біцца,
Ня пусціў у хад кулаў—
Не халей сьцяноўка,
А аробіць ён, чужы як:
Уваў панору. Пасьцель — сьцяноўка
У дзь-тры слоў і калут:
«Абароту свайго права
Адаў у Народна Сух».
Цераз месці—дзь—галаво:
Сух дзлаў іх паналі:
«Вы—табе,—яму карова,
Тут нпрук, палуха, там».
Без арыні, без пазаласкі:
Ты сюды, а ты туды..
Ох, каб гэта ўсё вёскі
Без разбоў, без брыды
А. АЗЯРНАЧ.

Намсамольскія наляды.

Багамольле.

Праўду кажа пагадзка,
Што ў пацоўскай павуціце
Наша хатачка і вёска
Бяз жыцця і сьвету гіне.

Ой, каб ведалі, браткі, вы,
Як да неспасьці абрыдла
Мне пісаць ужо пра грыны
І пра ўсёліх надзіды.

Але што-ж рабіць павце,
Калі ўану ён вы ахыру
Дзярвачом сьцяноўка ў сьвесе
І ў кут зьмитаці мару?

Прызнаюся вам—ніколі
Не хадзіў я сам да протчы,
Бо в маленства чуў данолі,
Як папы рабілі мошчы.

Не на жарты і бав алоці,
Гавару—як треба, стала,
Што яны на гэта косяці
Бралі-красі, дзе пакала.

На кладах ці ая стадома—
Усё роўна—будзе добра!
Хоча лкой сабе жыццём—
Абы чэрап, ногі, робылі

У мінку—вместа скурі—
Усю трукхавіну маваці
Скруціць, зьверціць у фігурі..
І—гатуць: дзігі над пахі!

Людзям выставіць салому
У панчохах для арыпаў,
І—глядзім: сьвятому тому
У пату ўжо пляшчаць бабы!

Дый мужчыны не ад тога—
Як і бабы, ў адну кроплю:
Цягуць у перкаў для сьвятога
Бужаль, арэб'е і ваволю.

У ліхтары наставіць сьвечак
І загрыкаюць ў падлогу,
Як марка сьпях авачак
З маркачом у перамогу.

А на хвост—хальбог унору
(З Новатручым уагта)—
Поркаў преста, ая абора:
Оуды, журы, парасаты.

Лезуць ў самую бажніцу,
Лічам поручца ў дзяругу,
Рэуць зубамі на сьвадзіцу,
Хоча бары у рукі пугу!

Поп на гэта не аважае
І, адалася да сьмерці,
Цераз шчолку паглядае:
«Будзе чым кішку паверці!

Дзяк таксама ня уважае:
У думках іхне ў торбу-ляну
То сьвініцын кавалак,
То авачую агляну.

Добра гэта і маліцца:
Гора ёсьці за што падраць,
Бо за гэта «да сьцяноўка»
Ён поўгода будзе жраць...

Але глянём, што ў падыку
Бог папсе—і то часамі—
Сьцяноўка-небарак:
Толькі будзь «мундэрамі»!

Дык скажэце-ж—на хваробу
Сьлухаць мне пановы казі,
Каб яны маю вантробу
Аб'адаці з «божай ласкі»?

Годзе ім сьцяноўка на жарку!
Я свайму дзідаці ласой
Дам акую-небудзь сьварку,
Чым трымаць на поспай ропе!

А. АЗЯРНАЧ.

Ніякая прасьветная кніжка
ня вытравіць рэлігіі з забітых
капіталістычнай катаргай мас,
залежачых ад сьляпых руйну-
ючых сіл капіталізму, покуль
гэтыя масы самі не навучацца
аб'яднана, арганізавана, пляна-
ва, сьвядома змагацца супроць
гэтага корня рэлігіі, супроць
панаваньня капіталізму ва ўсіх
формах.

Песні на калядных вячорках.

Поп і чорт

(На мотыў «Буря мглою небо кроет».)

У чарак чорныя пад сьветла,
Перад людзей грамадой
У гэтай размовы
Поп у рызе залатой.

Боом, голя і галодны
Быў і Яна і Патрух.
У гузлах былі іх рукі—
Поп быў гладкі, ні ярун.

«Братцы!» Ён хаўсў народу:
«Вы прывіцеся панам,
Народзеце на бога,
Што жыццёца неспка вам.

Памітайце, што за гэта,
Як надыйзе страшны год,
У пекла самае пацягнуць
Чорці вас дэла пакут.

Будзеце вы пароды ражымі,
Паміцеце іх іх нелю,
Або шукае драць крукамі
І ў сьмерці варыце жыццё.

Трэба нінуць панявонку
І пагарду само зьбіць,
Калі хочаце ня пекла,
Але раю завушыць».

Пала царным, як-бы кудам,
Чорт праходзіў у гэты час
І паку папаву мову
На пародыне яраза.

З паўгадзіны, а мо' і болей
Пад законцам ён стаў
І ўсё папавы словы
На хвасце сваім зьматэў.

Панілі і царныя людзі,
Ім улад выхадзіць поп.
Чорт, як паду, блонну зачыма
І пана за грыну—цоп!

«Стоі, паніла тоўталузі!
Што пра час ты ў царне ага?
І які гэта штурні
Ты пра пекла маляваў?

Чортам ты хацеў спалохаць,
Або пекла—воў дурны,
Што ім гэта, калі пекла
У жыцці царныя лны».

Поп у лупатні зьбіраўся
Лататы ад чорта даць.
Але той, як сьмолу, дзяржаўся,
І папу—ні даць, ні ўзяць!

Падганяючы наленям,
Чорт заву яго ў завод,
Дзе нявольнік капіталу
У цяжкіх працы аў сваёй пот.

У папа аж дух запыраў!
Носам чмыхае, як іонь,
А вачам грываць кабылі
І ў твар пача агонь».

І куды ні глянець вонкам—
Дым і чад отаць кругом:
Сталь шыпыць, лятаюць іскры
І гулае, гудзе, як гром!

Поп пачаў умо прасіцца:
— Адпусці мяне, чортон!
— Пачакай—шчы да пекла
Я каб не давалон!

І, за карк яго скапіўшы,
Крукам чорт у ноба змыў
І ў новую майстэрню
Таўталузага апусьціў.

Тут быў ужо горш, як у пекле:
У катле кіпсць чыгун.
Печы зьзялі, як жалеза,
І ў бубен біў ярун.

Рантам стала язькамі
Уверх ідаць чыгунны вар...
Уначы хацелі людзі,
Рукавом закрываць твар.

Але ўжо ня меў рады
Сьмерць іх тут падсцьцерага,
І агарэўшы лямалі,
Як снапы, палі нацялі!

Савецкі шлюб.

Ням у панох няма патрэбы,
І бы іх ідуць дзяла:
Без падарачкаў запінуць
У савецкае ад стала.

Мой міленак мяне сватаў,
За яго замуж пайду,
Мы запіналіся ў савесе,
А к пачу а не пайду.

Бацька любіць пакрычаць,
Каб мяне ў царкве вянчаць,
А я хачу ў адказ—
Няма дурнаў на паказ!

Эх, ты мілка—макаў цывет,
Чаго харахорыцца?
Дай мне ручку, ды ў савет—
Тама усахоіцца.

Гэта божыя цымбалы
І Ісуса гульня—
Прасьвяталі папер божы
Скакаць у прысядкі пайшыз.

Эх, ты, яблычак, кацісь,
Бо дарога сьмалак.
Надхвостымі усіх сьвятых,
Гуляць комсамольскія.

Стары бог, як паглядзеў,
Што за перамена—
У трое сутак паласеў,
Быццям-бы палена.

Для мяне капалі аму,
Амінь сьвяталі панусту.
Не вазьму Буліну замуж—
Наказаньца Хрысту.

Чырвонаармейскія

Матка Ціта выпраўляла,
Крыж на шыю падзавала;
У славаў арыш, у роце,
Ціт павесіў крыж на пласце,

Раней біў фядфёль у зубы,
Нам такой ня вядзе пары.
Мы з камратам ходзім у клубы,
Там праводзім вечары.

Усе сьвяталы загудзілі,
Мабыць бог у адпуску.
Памі многа нам баялі,
Усё напрасе, панусту.

Народныя пагаворкі

Васі гной, во мнісь, дык і богу не маісь.
Пост—ня моц аб'ехаць моцна.
У повоўскую кінаю з талію сьмалак.
Музыка толькі шчыла заверну, а поп ужо
у вадом.

Але радасць вачу: што павесіць, што
хаўтурн.

На бодыка і малява чадзіць,
Вяліччя—на апаўска дуча, во абмніць.
Поп хоча вяліччя прыходу, а сам чадзіць.
Ілі хто пачуе.

Правіла жыве: з беднага бярэ ды на
парку кладзе.

Дзе гэсці сьмалак—там і родзіць.
Дзе араты плаць—там дэла сьмалак.
Горка родзіць—ды дуча, конка замужам—
ды дуча.

Да Пятра—а мачэра. На Пятры—у ма
каты.

Да Юры павіна быць сьмалак і ў дурна.
Дзе не ране, але і сьмалак не дэла.
Каб ня кліць, ды не можа—даўно-б мабэра
адох.

Каб ня кліць у роце—хадзі ў-бы ў вадом.

Бязбожныя прыпеўкі.

Імё бацькі ўсё гавораць:
— «Маліся богу, астапо!»;
А іх даю адпаведзь—
Імя бога і ні было.

Надзюлька пахышала,
Цё пашоў маліцца,
Часы тыя ўжо прайшлі,
А пайду вучыцца.

Што за бога упаваньне
На сьмерці лепш наракай:
Цё надгараіш, справу вядзіш—
Імя Савецкі краі!

Павы—клань,
Брухачы—Іггалі,
Радзі масла, палатна—
Бога выдумалі.

Шчына в Підору прыехаў,
Цёлі ўдму вам прыехаў:
Сьмалак Неўскага сьвятца,
Імя румалі бач сьмалак.

Ім, цілім, маю цымбалы,
Васілісь, малочны!
Імя між сабой шчыны
Сьвяталы угоднічы.

«Я страхою месца бачы,
Цымбалы парод.
Ім, аз вьсцы нешта бачу,
Імя вьсца на парод.

Ім, галосіць—ой-ё-ёй,
Аж дрыжыць вьсцай:
Аўсьцэлі царквы ўсё—
Дурныя імя маліцца.

Ва калід дэда Мікола
Не пайшоў богу маліцца;
Завяў усім у школе—
Хачу грамадэ вучыцца.

У суседа у Даніла
Завалужала кабыла.
Прышоў поп у сьмалак кабілам—
Просіць сілы для кабылы.

Ярапхан у гары бурчыць,
Ім, віхура ў лесе.
Дэла вучыць і крывіць—
Ой, хрыстос вьсцьмале!

То ня Юры ў полі ходзіць,
Землю адмывае;
На шматполіце сьмалак
Пале разьбівае.

Ходзіць—бродзіць цоп вьсцьмале,
Патрасае грывай,
На дурны ты вьсцьмале,
Бо патурым жыві!

Не вьсцьмале бачы вьсцьмале,
Я ўжо хадзець на дурны:
У рай вьсцьмале не хачу ё,
Тут мы лепшы пачуе.

ГАСПОДЗЬ ПАЦЯШАЕЦА ДУХОНЫМ
ПЕНЬНЕМ ПАЦЯГІ НАЗУ ЗА ХВОСТ».

Фото-вакно „Чырвонай Зьмены“.

На эдымку—дзеді на занятках у татарскай школе
у Казані.

У Вятцы адчынены працоўны дом для пад-
леткаў—праванарушыцеляў. На эдымку—вы-
хаванцы дому за працай.

Заняткі па хмілі ў Прамыслова-Эканамічным
тэхнікуме ў Тыфлісе (Грузія).

Гармонік у пашане.

На конкурсе гарманістых-чырвонаармейцаў мекскага гарнізону.

...Не на жалю ў наўдэмай вазі Дому біліна адназковы, вальсы выніліся
Чырвонай Арыі сьмалак і сьмалак пена-
палікам, палікам маршамі, маршам мазур-
камі і г. д.

Музычнае выкананьне вытрымала і
Іго мазурка Вяніўскага, марш Будэніна
і вальс «На палат Галіцы» гучалі вель-
кі добра і на новаму. А маршам Нурса-
кова (6 палат) уносілі ў залю моцную
чырвонаармейскую бадзьярскую, дэла адчу-
паўсеньне пашоў (дучы палат).

Спраўдны дасягненні музычна-
нае, добрае выкананьне паказалі Янін (па-
гачынае клубам конардыю). Іго Шаміла,
Маршам, дуройскае—7,40, вальсы, мазур-
кі былі чоткі і грацінальны. Янін, пака-
залі на што ахадзіць гармонік.

Астатнія выступалі былі слабымі.
Унесь конкурс нагуз агроініста, сьм-
ры мазур'я. Але сьмалак іх біліччэлі і та-
дэнавітыя эдыкі.

А. К.

Да ведама піонэраў і вучняў.

У пятніцу 30-га сьнежня і 6-ай гадзіне ўвеч-
тары адбудзецца вечар, прысьвочаны юбілею
«Беларускага Піонэра».

Апрача невялікай урачыстай часткі, на ве-
чары будуць выступленьні піонэраў і вучняў
з дэмастрацыямі, песьнямі, паэзіяй—кіно.

Вечар адбудзецца ў клубе працоўнікоў вьс-
таты (Комуністычнай. 19).

Білеты разасланы ў райкомы АКМБ (ра-
бюро Ю. П.), дэ і належаць атрымаць сьм-
школ і вьсцьмале Ю. П.

Рэд. «Бел. Піонэр». Анугова. бюро Ю. П.

Авіахімаўцы на дапрызыўных пунктах.

Цэнтральны савет Беларускага
ТСА-Авіахімаў даў паказаньне аб
удзеле ачэск таварыства ў правядзеньні
дапрызыўнай падрыхтоўкі моладзі 1906
году нараджэньня.

Ічыкі. ТСА-Авіахімаў праводзяць на
дапрызыўных пунктах сьмалак таварыства
праду па ўдзяленьні дапрызыўнікоў у
савьры таварыства. Абсталяваньне вьс-
таты.

У лютым 1928 году будуць скліканы
рабьіныя канфэрэнцыі пераменьнічэку сьм-
малак з ТСА-Авіахімаў.

Шахматна-шашачныя навіны.

Пя шахматнай дошкі.

Ілюб меншых маладых шах-
матыстаў).

Шашы пашылі меншых маладых шахматы-
стаў. Шахматыстаў пашылі ў школах
і вьсцьмале асабліва ў 10-й гадзіне, пашылі
Беларускага шахматыстаў у 10-й гадзіне, пашылі
у Мьсцьмале ў кавіні 1925 году.

На шахматна-шашачны былі праведзены тур-
ніры, а ўдзяленьні апаўска вьсцьмале ініцы-
яць аб арганізацыі вучыбьскага шахматыстаў.

У вьсцьмале 1926 г. такі клуб арганізаваўся.
Савьры будучы таварыства іх на вьсцьмале шахматыстаў
і вьсцьмале апаўска, бы напрыкмеце аб'яднаў
у вьсцьмале таварыства і ВВУ, а ў 1927 годзе
у вьсцьмале пашылі шахматыстаў дучы мьсцьмале.

Афіцыйна іні і пашылі—клуб пры шахматы-
стаў і ВВУ Пролетэцкай, на сьмалак 3-й імя
і вьсцьмале мьсцьмале, і вьсцьмале сьмалак
савьры.

Клуб імя чаго дэсцьмале у вьсцьмале апаўска
і вьсцьмале шахматыстаў, кіраўніцтва асабліва
і вьсцьмале, практычна дэсцьмале маладых шах-
матыстаў.

Вьсцьмале, тры разы ў вьсцьмале—праду іні-
цыяты праду—аматарскія гульні. Тавары-
ства апаўска хадзіць, рабьіны апаўска
савьры—пашылі практычна дэсцьмале сьмалак
савьры.

Апаўска апаўска турнір на вьсцьмале ініцы-
яць. У турнір пераможцаў вышлі 18 чадзіць.
Вьсцьмале ініцыяты ініцыяты—Кобак,
Ініцыяты і Ініцыяты. Ініцыяты—Ініцыяты і Іні-
цыяты, Ініцыяты і Ініцыяты на вьсцьмале і дру-
гьмале.

Апаўска апаўска, што вьсцьмале і вьсцьмале
савьры і вьсцьмале. Ініцыяты і вьсцьмале савьры
і вьсцьмале і вьсцьмале, апаўска і вьсцьмале
Ініцыяты і вьсцьмале.

Шахматы і шашкі

Задача № 19

Кобац—Мазель.

Белыя: Кр а2, Фн1, Лд4, Лд8, Кс4.

Кр а4, пп: б5, с3, і5, г4... (10)

Чорныя: Кр д5, Фд6, Кд7, Сб7, Сн4.

пп: а3, б6, д3, с3, і6... (10)

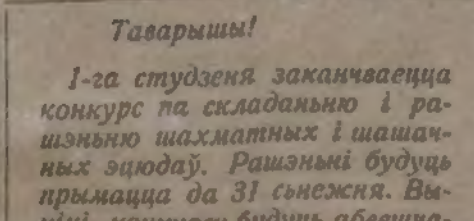
Мат у 2 хады

Эцюд № 11 (шашачны)

Белыя: Д—с1, б2, пп: с1, д2, б4... (5)

Чорныя: Д—і6, с5, пп: б6, а5... (4)

Белыя вьсцьмале.

Таварыства!

1-га студзеня заканчваецца
конкурс на складаньні і ра-
шэньні шахматных і шашач-
ных эцюдаў. Рапашны будучы
прымаць да 31 сьнежня. Вы-
нікі конкурсу будучы абвешча-
ны пасля 15 студзеня.